

SBORNÍK MUSEJNÍ (KRUMLOVSKÝ)

Sborník tento (Mus. III B 10), vynikající skvělými miniaturami, nemá té jednotnosti jako sborník Václava s Poříčie. Obsahuje kusy: 1. *Zrcadlo lidského spasenie* (s nádhernými obrázky jako podstatným doplňkem textu), 2. *Ráj duše*, 3. *Kterak má člověk znamenati své hříechy*, 4. Bonaventurovi přičítané Soliloquium (Samomluvení) *O čtveru užitečném myšlení*, známé nám ze sborníku Václava s Poříčie, 5. *Čím se má člověk lepšíti*, vzdělání díla *De perfectione animae ad sorores* (O dokonalosti duše k sestřám) připisovaného Bonaventurovi, 6. Štítného vzdělání části Susova díla *Horologium sapientiae aeternae* (Orloj věčné moudrosti), 7. téměř stejné pozdější vzdělání téhož díla.

Ukázky z Ráje duše a Bonaventurovi přičítaného Soliloquia byly otištěny již výše (str. 656n a 660n) a ukázka Štítného vzdělání Susova díla je zařaděna ke Štítnému. Zde podáme úryvek z nejdůležitějšího traktátu, *Zrcadla člověčího spasenie*; je to vzdělání spisu *Speculum humanae salvationis* od neznámého dominikána, složeného snad v Štrasburku pro lidi neškolené a snad jako podklad pro kázání kazatelům chudým. Obsahuje t. zv. typologické vypsání biblických dějů od stvoření světa přes pád prvních lidí až po vykoupení a seslání Ducha svatého; spisovatel si vybral vždy jednu „pravdu“ z Nového Zákona a k ní připojil tři „figury“ z historie starozákonní i světské, jimiž se tato „pravda“ předobrazovala. Text je podkladem pro vyobrazení výjevu, jakýsi stručný slovní doprovod k obrazu. Originál je psán rýmovanou prózou.

ZRCADLO ČLOVĚČIEHO SPASENIE

(ÚVOD)

Na počátku všeho stvoření biechu Adam a Eva v nahotě, studu ižádného nemajíce mezi sebou pro své údy k lidskému národu od boha způsobené, nebo hříechu ještě byli nepoznali, ani zakusili kterého nedostatku na těle anebo na duši, než upriemé srdce k bohu mějichu. Protož stud nebývát než pro zlé učinění, anebo
5 by zlé nebylo učiněno, bývá ubávanie; obojiego toho studu Adam a Eva nemějichu poznánie. Protož ďábel závidě jich takému zřiezení, myslil, kudy by je k hříechu pripravil a k studu skrzě to. I znamenal, že Adam jest člověk velmi múdrý, nebo by ihned jeho chytrosti srozuměl, a tak Evu i všěcky budúcie naučil, kterak by se lsti ďábelské ostřiehali. Poznal, že ženské pokolenie jest menšieho rozumu, převážnějšíego udatenstvie i pospěšnějšíego oklamánie pro lehké u mysli vzdržění.
10 Vzal tvárnost hadovú až do pása, hlavu, rucě i břicho ženy krásy výborné, i všed do ráje k tomu dřevu, jehož ovoce byl pán böh Adamovi a Evě pod smrti jiesti zapověděl, jim odpustiv, aby všeho jiného ovocě kromě toho poživali; a uhlédav Evu, ana sama se túlá v ráji ovoci se dívající, zavolal jie i jal se jie mluviti a řka:
15 „Proč nejiete ovocě tohoto dřeva, ješto slóve dřevu poznánie zlého i dobrého?“ Kterémuž Eva ochotně odpověděla, neb na něm svú tvář ženskú viděla, a řkúc: „Nebo nám buoh prikázal, abychom snad nezemřeli.“ Ďábel uznamenav, že Eva řekla „snad“, jako by tomu úplně nevěřila, což pán buoh jístě pověděl, udatně ji
20 ovocě jedenie budete mieti tak veliké jako bohové poznánie a umění o zlém i o dob-

rém.“ Kteréž slovo má dvój rozum. Prvý tento: budete tak mnoho uměti, skutečně poznajice, což jest zlé a co dobré, ješto nynie jedno dobré znáte skutkem, ale o zlém nic nevíte, jako my, ješto smy se chtěli bohu rovnati v nebi, i smy pekelní bohové znajice velikú radost, kterouž smy ztratilí a velikú biedu a strast, v kteréž smy se již obydli. Druhý rozum taký: tak zřejmě budete mnoho uměti jako buoh sám, ješto vás i všecko stvořil. Prvý rozum ďábel měl toho slova; a v tom pravdu pověděl, by tiem úmyslem byl mluvil; než toho taje, druhým mluvil, na prvý mieně. Protož jest zklamal, jinak řečí mieně nežli srdcem. Eva uslyševši, že řekl: „Nikoli neumřete,“ tomu ihned uvěřila a slib ďáblóv upatřivši, požádala, aby bohu rovna byla v umění, a tak toho slova měla druhý rozum, v kterémž úmysle jablka toho požádala. A ďábel utrhl jí dal jí bez meškání. Protož jala se jeho jiesti i na naše i na své neštěstie. To se stalo v starém zákoně.

Skrž Evu od ďábla oklamánú znamenává se člověk jako žena křehký, kterémuž ďábel radí pána boha přikázanie lehce vážiti pro jeho milosrdenstvie veliké a dobrovolenstvie, na kterémž člověk často se zapomíná a tady mnohého se hříechu dopustí skrž ďábelské oklamání.

Když biše již Eva shřěšila, zakusivši jablka zapověděného, v tu dobu poznavši, že jablko sličného vzezřenie i chutného hryzenie, šla jest k Adamovi a jala se jemu mluvití slovy ochotnými tak dlúho, až Adam jí nechtě rozhněvati i jedl také, od nie vzem jablko, maje dobřě na paměti, že jesti to proti božímu přikázání. Než málo sobě vážil, bohu úplně nedověřě, by pomstil, skrž to znamenie, že Evu viděl, ana živa ještě ostala, jakž böh byl jima řekl: „Když koli jiesti budete to ovoce, ihned zemřete.“ Než pán buoh tiem rozumem pověděl to jest: „Nebudete-li jiesti, nikdy nezemřete, než na věky živi budete; pakli zakusíte, tehdy smrtedlnosti poddáni budete, ač pro mé milosrdenstvie ne ihned umřete, ale však pro vaše neposlušenstvie smrti neujdete, když najvíc se stříeci budete, neb té čakati budete bez pochybenie.“

Když najspieš Adam s Evú ovocě zakusivše zapověděného shřěšili, ihned se svú nahotú styděli. Protož sobě věníky učinili, jimiž svú hanbu zakrylí, poznavše již, že ďáblem oklamáni. Uzřev pán buoh Adamovo s Evú shřěšenie v ráji, zavolal na Adama, řka: „Adame, kde jsi?“ Adam hlas boží uslyšav, skryl se mezi dřievím. Kteréhož druhé zavolal řka: „Adame, kde jsi?“ Tehdy Adam odpověděl řka: „Skryl sem se proto, že sem náh.“ Pán buoh mienil řka: „Kde jsi?“ točíš „v kteréš biedu upadl, nebo v tej s svým národem ostaněš,“ mieně na smrtedlnost. Než Adam poznav to na své nahotě i tiem se zlým účinkem styděl. Tehdy pán buoh jemu řekl: „Ktoť jest ukázal zapověděného ovocě zakusiti a mé přikázanie přestúpiti?“ Adam nepoznal se, než na Evu a na boha svůj hříech obrátiv i řekl: „Žena, kteréš mi dal, ta mi dala, a já nechtěl jí hněvati; vzem i jedl sem.“ Tehdy buoh otázka Evy a řka: „Pročs to učinila?“ Tehdy Eva nedavši se za vinnu, na ďábla počtla a řkúci: „Had mi dal, a já vzemši i jedla.“ Had potom na ďábla svú vinu obrátil. Tehdy buoh dal všem zlořečenstvie, řka Adamovi: „Proto, žes přestúpil mé přikázanie a žes uposlechl hlasu ženy tvé více než mého, těžkým potem a veli-

kým usilováním s svým národem chleba budeš užívatí a dobývatí.“ Také dě Evě:
 „Proto, žes přestúpila mé kázanie, a svéhos mužě oklamala, v jeho bázni a pod jeho
 65 rukú budeš a on tobě bude panovati, i v těžké bolesti budeš děti roditi.“ Hadu pak
 řekl, ješto dřeve hlavú vzhóru chodil: „Proto, žes to učinil a ženu oklamal, musíš
 na svú prsí hemžě choditi a na brišě, i ohavnější s tvým plodem nade všecko budeš
 stvořenie, a ona tě zahubí a tvú hlavu zetře a tobě bude panovati po všě časy.“
 70 To jest mienil tiem matku milú Mariji, z kteréž syn boží měl sě naroditi; že Eva skrzě
 ovoce přestúpila, když okusila, tehdy lid vešken umořila, ale Maria, matka božie, když
 jest plod, drahé ovoce, syna božieho narodila, tehdy dábla přemohla a všecken lid
 obživila a od dábla vymohla. Chvála bohu otci, synu, svatému duchu! Amen.

1 *ižádný žádný* – 2 *lidský národ* rození, plození lidí – 4 *upříemý přímý*, upřímný; *učinění*
 čin, skutek – 5 *by nebylo učiněno* aby nebylo učiněno; *ubávanie* stydění, stydlivost – 6 *zřiezenie*
 uspořádání, stav; *kudy jak* – 10 *převážnějšího udatenstvie* odvážnější smělosti; *pospěšný*
 kvapný, rychlý, snadný; *u mysli vzdržění* dodržení úmyslu – 11 *tvárnost* tvářnost, po-
 doba – 12 *dřevo strom* – 13 *odpustiv dovoliv* – 15 *zlého i dobrého* zla i dobra – 18 *udatně*
 směle – 19 *pochybenie* pochybnost – 20 *umění vědění* – 21 *rozum smysl*, význam – 22 *jedno*
 jenom; *skutkem skutečně* – 24–25 *smy sě obydlili* usadili jsme se – 26 *slovo věta* – 27
by byl mluvil kdyby byl mluvil – 28 *zklamal oklamal*, selhal – 29 *slib upatřivši* uvěřivši slibu;
požádala zatoužila po...

35 *dobrovolenstvie* laskavost (benevolentia); *na kterémž* pro něž

37 *zakusivši* okusivši – 38 *chutného hryzenie* chutného k jídlu (ad vescendum suave)–
 39 *ochotný lahodný*, lichtený – 40 *vzem vzav* – 41 *nedověřě* nedůvěřuje; *by pomstil* aby od-
 činil; *skrzě to znamenie* pro to svědectví – 42 *jakž ač* – 43 *tiem rozumem* v tom smyslu
 – 46–47 *bez pochybenie* nepochybně, jistě

48 *když najspieš* jakmile – 49 *věnik svazek větviček* (peridzoma) – 51 *dřievie* stromoví –
 52 *druhé po druhé* – 54 *národ potomstvo* – 55 *tiem účinkem* za ten skutek – 57 *nepoznal sě*
 nepřiznal se; *obrátiv svaliv* – 58 *vzem vzav* – 59 *otáza* otázal se; *nedavši sě za vinnu* nepři-
 znávši se k vině – 60 *počtla svedla* – 61 *zlořečenstvie* zlořečení, prokletí – 63 *dě řekl* – 64 *kázanie*
 přikázání – 66 *hlavú vzhóru* s hlavou vztyčenou (srov. dále *vzdvihnutě*) – 67 *na svú prsí* (duál)
 na svých prsou; *hemžě* (k *hemzati*) plaze se – 70 *umořila* zničila, uvedla v záhubu – 72 *ob-*
živila život dala; *vymohla* vybojovala

USTAVÍM STOLICI SVŮ NAD STRANŮ PÓLNOCNÍ A ROVEN BUDU NÁVYŠŠÍEMU

Počínají sě knihy, jenž slovú Zrcadlo člověčieho spasenie, v nichž sě zjevuje
 padenie člověčie i obyčej navracenie k spasení. V tomto Zrcadle móż poznati
 člověk, proč stvořitel ráčil člověka tvořiti. Také móż člověk tuto věděti, kak ďábel-
 skú lstí zatracen a kak skrzě utrpenie božie navracen k milosti. Luciper vzdvihl sě
 5 proti svému stvořiteli, věčnému bohu, a proto v okamžení s výsosti nebeské do
 propasti pekelné svržen. Proto buoh člověka ráčil tvořiti, aby naplnil Luciperovo
 padenie s jeho anjely. A protož ďábel člověku závidě, jeho lákal i nutil jej, aby přě-
 stúpil božie přikázanie. Přírozenie hadové sobě k uosobě byl ďábel zvolil, neb had
 v ten čas panenskú hlavu měl a vzdvihnutě chodil. V toho hada ďábel všel, lstivý
 10 pokladač, a v jeho osobě lstivú řeč k ženě mluvil, vzkušuje ženy, že jest méně než

muž opatrná. Vzkúšal také Adama, mužě opatrného i múdrého, ale přistúpil k ženě, když sama bez mužě byla, neb jí snáze přelstil dábel než při muži. Takž tehdy dábel přelstil Evu, matku naši, přivodě na všecko pokolenie člověčie ukrutnú smrt.

Znamenati nám, že muž stvořen v Damascenu velikém a od boha v ráj roz-
15 košný přenesen. Ale žena v ráji jest stvořena z řebra mužského, kdyžto spal. Bóh
jie zvláště byl poctil, že jí v rozkošném miestě tvořil. Neučinil jie jako mužě
z hlíny zemské, ale z řebra ušlechtilého mužě Adama i z těla jeho. Neučiněna
z nohy, aby jí muž nevzhržěl, ani z hlavy, aby nad mužem nepanovała, ale stvořena
20 jest z boku manžela svého Adama, muži za manželku a za tovařišku k boku při-
jednanú. By byla ve cti sobě dané tíšě přebývala, žádně by nůzě od mužě netrpěla.
Ale že dáblu věřiec, bohu se vrovhati chtěla, proto zaslůžila, aby jí muž tresktal
i zamucoval, neb žena uvěřila dáblu, ale ne muž; všakž muž povolil ženě, ač i nerad.
Žena nástojieše muži, aby s ní ovoce hryzl, a on tak jí miloval, že hryzl, aby jie
nesmútil. Šalomún pro milost ženskú modlám se klaněl, avšak věděl, že nejsú
25 modly bohové, jakož i Adam pro milost ženskú s ní jedl, však věděl, že bohu roven
nemóž býti. Tehdy žena viece než muž shřěšila, že se domnievala bohu rovna býti.
I jiný hřiech veliký nad to přičinila, že mužě k hřěšení lahodně přinutila. Nebo ač
jiz v biblí zjevně se psáno nenalézá, však jisto jest, že mužovi pochlebne lahodila.

Ó muži, znamenaj, kaká jest lest ženská, chovaj se ženy lahodné a přelštěn
30 nebudeš. Vvezři na Adama, boží způsobu, a na přesilného Samsona a hlédaj Da-
vida, mužě podlé vóle božie a přemúdrého Šalomúna! Poněvadž také i toliké lidi
přelstila chytrost ženská, kakž pak ty, muži, nejsa taký, ni toliký, před ženú chceš
býti bezpečen? Mužě Adama, o něhož se dábel nesměl ohroziti, toho žena, dábla
udatnějši, směla přelstiti. Dábel ženu přelstil a žena mužě i vše praštědie jeho
35 smrti poddala. A by byl člověk setrval v božiem prikázaní, nikdy by smrti ani muky
okusil, žádně by mdloby netrpěl, ani ustávanie, žádně by nemoci netrpěl, ani by
usechl; beze lkánie, bez bolesti, bez truchlosti byl by nošen; bez pláčě, bez tesk-
nosti, bez úsilé byl by narozen. Byl by nepoznal kvielenie, ani kterého smucovánie,
ani by hanby trpěl, ani kterého zahanbenie. Uši jeho nikdy by neohlechle a zubi
40 jeho nikdy by laskomin netrpěli. Oči by se jeho byle nezakalile a nohy by nevzklé-
čely. Ni řěky, ni studnicě mohly by jej utopiti, ni oheň, ni vedro slunečné mohly by
jej spáliti. Nižádná zvěř ani pták jemu by překazili, ani vietr ani povětřie jej by
smútili. Nikdy by lidé mezi sebú sváruov neměli; jako bratřie spolu by se milovali.
Bylo by poddáno člověku zemské stvořenie. Vždy by v radosti živ byl, beze všie
45 péčě, avšak bohu stvořiteli svému byl by se líbil. I s tělem i s duší do nebe byl by
jej buoh vzal. Nesměj toho žádný člověk smyslem dostihnúti, proč buoh člověka
tvořil a věda, že padnúti má, proč-li anjely chtěl tvořiti, jichž padenie přejístě
věděl, a proč srdce krále Faraona chtěl zatvrditi a srdce Marie Magdaleny ku po-
kání obměkčiti. Proč Petrovi, jenž ho tříkrát zapřel, skrúšenie dal a Judášě v jeho
50 hřiechu zúfati přěpusťil. Proč jednomu lotru milost k obrácení vedchl a jeho to-
vařiši takéž milosti netbal dáti. Proč jednoho hřiešníka táhne k sobě a druhého ne-
táhne. Žádný, kakž koli múdrý, nesměj toho dostihnúti, nebo tito skutci boží i jim

rovní člověče múdrosti sú skryti. Taká tázanie svatý Pavel na krátč rozpravuje a řka: „Kohož chce, buoh zatvrdí a nad kým ráčí, sě smiluje.“

Nadpis: *pólnocní púlnoční, severní; návvyšší nejvyšší* – 1 *člověči lidský, lidí* – 2 *padenie pád; obyčej způsob* – 4 *utrpenie útrpnost (misericordia)* – 6 *naplnil nahradil* – 8 *přirozenie hadové hadí přirozenost, podobu; sobě k uosobě (k osobě)* jako svou osobu – 9 *vzdvihnuté vztyčeně, s hlavou vzhůru* – 10 *pokladač klamač, svůdce (deceptor)* – 10, 11 *vzkušuje, vzkúšěl pokoušeje, pokoušel*

14 *znamenati nám (jest) máme si uvědomit (notandum est); v Damascenu velikém m. na poli Damašském (v. pozn. na str. 681)* – 15 *z řebra mužského z mužova žebra (viri dormientis)* – 18 *nevzhrzěl nezačal pohrdat* – 19-20 *tovařiška k boku přijednaná družka jemu po bok připojená (socia collateralis)* – 20 *núžě obtíž, příkoří (molestia)* – 21 *tresktal trestal* – 22 *zamucoval rmoutil* – 23 *nástojese naléhala, dotírala (insistere)* – 24 *nesmútil nezarmoutil; milost ženská láska k ženám* – 27 *lahodně lichocením* – 28 *lahodila lichotila*

30 *způsobu stvoření; hlédaj viz* – 31 *také i toliké takové a tak veliké* – 33 *nesměl ohroziti neodvážil se pokoušeti* – 34 *udatnější odvážnější; praštědie potomstvo* – 35 *by byl setrval kdyby byl setrval* – 36 *mľoba slabost; ustávanie únava* – 37 *usechl uschl, sešel, zemřel* – 38 *úsilé námaha; smucování zármutek* – 39 *neohlechle (duál) neohluchly* – 40 *laskominy trnutí zubů; nezakalile sě (duál) nezakalily se; nevzklécěly nezchromly* – 42 *překazili překázeli, znepokojovali (infestare)* – 46 *nesměj neodvažuje se; smysl rozum* – 49 *skrúšenie lítost, pokání* – 50 *přěpustil dopustil; vedchl vdechl* – 53 *tázanie otázky; rozpravuje pojednává*

ZÁKON DESATERA PŘIKÁZANIE DÁN OD BOHA MOJŽIEŠOVI

Hod padesátého dne, ježto nyníe viera křesťanská slaví, někda jako pod způsobú v židovstvu dalo sě. V padesátý den, když židě z Ejipta vyšli, desatero přikázanie na hořě Sinai od hospodina vzěli. Takěž v padesátý den, když sme my z pekla vykúpeni, přijeli učedníci ducha svatého. Tehdy všěcky věci, kteréž sú sě židuom dály, způsobu byly a znamenie, ale křesťané ty všěcky věci v pravdě přijeli.

1 *hod padesátého dne padesátý den; pod způsobú pod obrazem, podobenstvím*

ROZDIEL 23

V dřevniem rozdielu slyšěchom, kak Kristus kříž svůj nesl; potom slyšmy, kako za své ukřížovatele buoha prosil. Cělu noc a cělý den porúhaním a posmievaním a bitím tak byl umdlen, že té těžké klády sám nésti nemohl. Tehdy přinutichu někakého, jménem Šimona Cyrenenského, aby pomohl Kristovi nésti jeho křížě.

5 A když přijidechu k huořě Kalvárie a viděli jej ustalého, dali jemu octa se žlučí smiešeného a vína s myrrú. To pitie zlost židovská Kristovi bieše smiesila, jakož dávno skrzě žaltářníka o nich bieše prorokováno. A vzemše rytieřstvo kříž, položichu na zemi a obnaživše Krista, rozpěli jej na něm. Prvú ruku ke kříži hřebím přibichu a druhú provazy táhnúce k druhéj dieř rozpěli. A když ji přibichu,

10 nohy takéž provazy táhli a jedniem hřebím obě nozě přikovali. Toho rozpětie dotýká hospodin v žalmu a die o něm: „Zryli rucě moji i mé nohy, zečtli všěcky kosti mé.“ A když Ježíš trpieše tu překrutnú hořkost, ukázal jim svú mi-

lostivú lásku, neb za ně svého nebeského otcě prosil a nám příklad dal, abychom nepřátely milovali. Nebo když naše nepřátely milujem a za ně buoha
15 prosíme, ukazujem, že smy synové buoží a bratrové Kristovi. Nebť jest tomu učil, abychmy nepřátely milovali, abychmy synové otcě jeho, jenž na nebi jest, býti mohli. Nenie to veliká věc milovati dobrodějcě a přátely, ale veliká věc jest milovati protivníky a nepřátely. Potom rytieřstvo Krista na zemi ke kříži přibivše, jej za žíva s křížem vzhóru vzvedli.

20 Ta modlitva, ješto od Krista na ukřížování byla propověděna, znamenána byla na Jubal, bratru Tubalchainovu. Jubal a Tubalchain, synové Lamechovi byli, jenž nalezači řemesla železného a hudby byli; než když Tubalchain kladivy zvuk činieše, Jubal z toho zvuku kladivného notu nalezováše. Tehdy k takéj notě a k kladivnému kování přirovnávamy Kristovu modlitvu a křížovate-
25 lév kovanie. Neb když křížující Krista ke kříži přikováváchu, Kristus přěsladkú notu za ně otcí svému zpieváše a řka: „Otcě, odpusť jim, nebť nevědie, čsoť činie. Neb nevědie, žeť tvój syn jsem, jehožť křížují.“ Nebo byť byli židé a pohané věděli, že Ježíš jest syn buoží, nikdy by byli neukřížovali krále slávy, ani se jemu posmievali. Také sladkosti bieše ta přěbلاžená nota, že v tej hodině obrá-
30 tilo se lidu tři tisícě. Podobně židé skrzě nalezačě řemesla kovářského byli znamenáni; neb ten obyčej křížovanie najprvé nalezli, neb nebyl obyčej, by člověk ke kříži hřebími byl přibit, ale aby byl provazy roztěžen až do smrti. Tak dobřě nalezač noty Jezukrista znamenal, neb on prvý byl, jenž takú notu buohu zazpieval. Kristus nejedno za své křížovatele buoha prosil, ale za spasenie všeho světa svého otcě
35 žádostně žádal. Ač již mnozí dávno za hřiech člověčí prosili, všakž ani skrzě modlitby ani skrzě oběti nebyli uslyšeni. Ale Kristus modlil se se slzami a s voláním velikým a uslyšan jest pro svú poctivost, to, čsož prosil, obdržav.

Nadpis: rozdiel oddíl, kapitola – 1 dřevní dřívější, předešlý – 2 porúhanie rouhání – 5 ustalý unavený – 6 myrra myrha; zlost zloba – 7 žaltárnik žalmista (Ž. 68,22); vzemše vzavše; rytieřstvo vojáci (milites) – 8 rozpěli rozpjali; hřebí hřebík – 11 zečtli spočítali – 17 dobrodějcě dobrodince (benefactores) – 19 vzvedli vyzvedli

22 nalezač vynálezce (inventor); řemeslo železné zpracovávání kovů, kovářství – 23 kladivný kladiva, kladivem; nota melodie; nalezováše vynalézal – 24 křížovatelév těch, kdo ukřížovali (Krista) – 32 roztěžen roztažen, rozepjat – 35 žádostně toužebně – 37 poctivost pocta

Poznámky ediční

Petr Komestor, *Historia scholastica*

Dílo je dochováno ve třech neúplných a chybných opisech: dva, Cerroniho (C) kladený do r. 1404 a Štokholmský (Š) z r. 1481, jsou v Státním archivu v Brně (G 13 a G 10), třetí v NUK XVII D 18 (K). Je dochován i zlomek opisu dalšího na předeští židlochovické gruntovní knihy (Stát. archiv v Brně 11455 A). Dílo bylo také opsáno charvátskou hlaholicí v klášteře na Slovanech; dochované hlaholské zlomky mají text mnohem správnější než jiné rukopisy.

Paleograficky podle rkpu C s různocšteními Š a K vydal J. V. Novák, *Petra Comestora Historia scholastica*, Sběrka pramenů I, 2, 9, Praha 1910; o hlaholských zlomcích v. Fr. Ry-